

РЕЗУЛЬТАТИ ДИСПАНСЕРИЗАЦІЇ ДОРОСЛИХ СЛУЖБОВИХ СОБАК МІЖОБЛАСНОГО РОЗПЛІДНИКА (м. ЖИТОМИР) ТА ЇХ АНАЛІЗ

В. П. Фасоля

Житомирський національний агроекологічний університет

Диспансеризація службових собак важливий і необхідний захід своєчасного виявлення порушень здоров'я тварин. У службових собак при клінічному обстеженні встановлена низька вгодованість, порушення шкірного покриву і зовнішніх слизових оболонок, відхилення з боку серцево-судинної системи, травлення, сечовиділення, опорно-рухового апарату. Лабораторними дослідженнями виявлені гематологічні і біохімічні зміни з боку крові.

Ключові слова: ДИСПАНСЕРИЗАЦІЯ, СОБАКИ, ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА

Собаки — найдавніші і найвідданіші з тварин, яких приручила людина. І в умовах сьогодення вони займають важливе місце, мають народногосподарську і соціальну цінність. Швидко розгортаються і ефективно діють кінологічні підрозділи спеціального призначення, де виконують службові функції собаки, що ідентифікують запахи, шукають вибухові речовини, зброю, наркотичні засоби, нелегально перетнулих кордон людей [1–4].

Диспансеризація (від франц. *dispansaire* — звільняти, латин. — *dispenso* — розподіляти) — система планових діагностичних, профілактичних і лікувальних заходів, спрямованих на створення високопродуктивних стад тварин [5–8].

Мета роботи — провести диспансеризацію службових собак міжобласного циклу кінології м. Житомир.

Матеріали і методи

Робота виконувалась протягом 1997–2008 рр. на кафедрі внутрішніх хвороб тварин та фізіології, в клініці дрібних тварин національного агроекологічного університету м. Житомир, кафедрі терапії та клінічної діагностики Білоцерківського національного аграрного університету та в умовах кінологічних розплідників шести установ: Житомирська виправна колонія № 4, Житомирський департамент внутрішніх військ МВС України, Житомирська установа покарань № 8, Житомирський прикордонний загін, Міжобласний цикл кінології, фабрика «КЛАССУМ» с. Тетерівка Житомирської області. Експериментальна частина була виконана в умовах клініки дрібних тварин національного агроекологічного університету, кінологічних розплідників Житомирської виправної колонії № 4, Міжобласного циклу кінології, фабрики «КЛАССУМ» Лабораторні дослідження виконували у міжкафедральній лабораторії факультету ветеринарної медицини Білоцерківського НАУ та лабораторії національного агроекологічного університету м. Житомир.

Диспансеризацію собак проводили у міжобласному циклі кінології та в розплідниках м. Житомир. У першому з них проведено клініко-лабораторне дослідження 85 собак, у тому числі 30 голів молодняку (35,3 %) віком від 6-ти місяців до 1,5 року. У розплідниках м. Житомир проведено аналогічне дослідження 124 собак, з яких лише 15 — молодняк 7–18-місячного віку. Таким чином, проведено диспансерне обстеження 209 собак, у тому числі 45 голів — молодняк віком від 7 до 18 місяців. Отже, всього у дослідках були 421 собака, з них — 137 голів молодняку, проведено лабораторне дослідження крові 371 тварини.

Результати й обговорення

Аналіз результатів показав, що в розпліднику міжобласного циклу кінології більша частка собак (82,4 %) сформована за рахунок німецької вівчарки.

Одним із критеріїв оцінки здоров'я службових собак є їхня вгодованість. Оптимальною для собак є середня вгодованість, оскільки робочі тварини здатні нести високий рівень фізичного навантаження. Виснажені або ж тварини з ознаками ожиріння менш придатні для виконання службових обов'язків, при цьому термін їх використання значно зменшується.

Аналіз вгодованості дослідних собак вказує на наявність значних порушень у годівлі тварин, оскільки у 30,5 % собак при дослідженні встановлено нижчу за середню вгодованість, найбільшу (46,6 % за породами) кількість таких тварин виявлено серед собак породи ротвейлер, доберман, лабрадор, середній вік яких складає 2,1 роки (група молодняку собак). Це може бути свідченням незбалансованої годівлі або фізичних перенавантажень тварин.

Наступним показником здоров'я собак є стан шкіри та волосяного покриву. У здорової собаки шкіра гладенька, без дерматозів. Ознаки дерматозів, які проявлялись алопеціями, злущенням шкіри, піодермією, виявлено у 37,6 % собак (табл. 1). Найбільшу кількість таких тварин діагностовано нами у групі собак різних службових порід (у 11 із 15), хоча і серед німецьких вівчарок ця патологія теж була поширеною (30 %), що вказує на чутливість шкіри собак до дії негативних чинників та знижену резистентність шкіри.

Таблиця 1

Результати клінічного обстеження собак міжобласного циклу кінології

Показник	німецька вівчарка		Собаки інших службових порід		Всього	у процентах
	всього	у проц.	всього	у проц.		
Клінічно обстежено	70	100	15	100	85	100
Вгодованість:						
а) вища середньої	8	11,5	—	—	8	9,4
б) середня	43	61,4	8	53,4	51	60,0
в) нижче середньої	19	27,1	7	46,6	26	30,5
Ознаки дерматозів	21	30,0	11	73,3	32	37,6
Зміни кольору кон'юнктиви	9	12,8	9	60,0	18	21,2
Симптоми серцевосудинної патології	5	7,1	2	13,3	7	8,2
Гастроентероколіт	23	32,9	3	20,0	26	30,5
Патологія репродуктивних органів	2	2,85	1	6,66	3	3,5
Патологія кістково-опірної системи	27	38,5	4	26,6	31	36,4
Ознаки карієсу	6	8,6	4	26,6	10	11,8

Виявлена різниця у локалізації дерматозів у собак: більшість уражень шкіри у німецької вівчарки розміщена на всій поверхні, а в ротвейлерів і лабрадорів — у ділянці кореня хвоста, крупа, у спанієля — в області голови і вух.

Визначення кольору кон'юнктиви у собак серед лікарів ветеринарної медицини не набув практичного застосування. Зумовлено це, насамперед, з невідповідністю між зміною кольору кон'юнктиви і патологією в системі крові, що добре простежується у тварин інших видів.

І все ж дослідження видимих слизових оболонок має велике діагностичне значення, оскільки дозволяє робити висновок не лише про кількісні зміни у складі крові, а й про стан газообміну в легенях, порушення кровообігу, обміну білірубіну. Зміни кольору кон'юнктиви зареєстровані нами у 21,2 % собак. Блідість кон'юнктиви була найбільш частим симптомом серед собак породи ротвейлер, спанієль, лабрадор (у 9 тварин із 15), хоча і серед собак породи німецька вівчарка подібні зміни були непоодинокими (12,8 %).

При диспансеризації дрібних тварин необхідно уважно досліджувати серцево-судинну систему. Особливо актуальним це є у службовому собаководстві, адже собаки з патологією серцево-судинної системи підлягають вибракуванню, оскільки тварини швидко втомлюються, мають поганий апетит, худнуть і втрачають свої професійні навички. Ознаки розладів серцевої системи зареєстровані більше серед собак породи ротвейлер, лабрадор, спанієль, менше — серед собак породи німецька вівчарка. Варто зазначити вік собак, у яких діагностовані кардіологічні розлади: серед собак з ознаками послаблення тонів серця середній вік становив 4 роки, а з посиленням першого тону — 3 роки.

Враховуючи прихований розвиток хвороб органів травлення у собак, клінічне дослідження шлунково-кишкового тракту при диспансеризації потрібно проводити досить ретельно. Нами зверталась особлива увага на збір анамнестичних даних, які отримали від закріплених за тваринами кінологів. Усі кінологи стверджували про періодичне виникнення розладів травлення. Найбільш часто у тварин констатували відмову від корму протягом від однієї до двох діб без будь-яких видимих ознак недомагання. Однак, до лікарів ветеринарної медицини зверталися у тих випадках хвороби, коли у тварин розвивалися пронос та блювання неперетравленими рештками корму або жовчю. На подібні напади найчастіше скаржились кінологи собак породи німецька вівчарка, рідше — ротвейлерів та лабрадорів.

Клінічне обстеження стану шлунково-кишкового тракту у собак розпочинали з огляду ротової порожнини, потім проводили пальпацію в ділянці глотки, стравоходу, слинних залоз. Окрім того, глибокою проникаючою пальпацією провели дослідження епігастрально-дуоденальної площини, печінки, нирок.

Клінічним дослідженням виявили наявність симптомів, характерних для гастроентероколіту: у 26 із 85 собак (30,5 %) при пальпації реєструвалась болючість у ділянці шлунка, кишечнику, черевної стінки та переповнення кишечнику каловими масами і газами. У 10 із 26 (38,5 %) хворих на гастроентероколіт виявлене незначне збільшення (на 2–3 см) печінки у правому підребер'ї та болючість органа.

Особливо добре у службових собак повинна бути розвинена кістково-опірна система. Відхилення у будові скелету собак, які знаходяться при виконанні службових функцій, є підставою для відсторонення їх від роботи або ж раннього вибракування тварин. Зміни кістково-опірної системи діагностовані у 36,4 % службових собак. Найбільше собак з порушенням кістково-опірного апарату виявлено серед німецьких вівчарок (38,5 %) та ротвейлерів (26,6 %). При дослідженні стану кісткової системи встановлено, що найбільш розповсюдженою патологією було викривлення грудних або ж тазових кінцівок. «Х-подібна» або так звана «коров'яча постава» тазових кінцівок реєструвалась нами у 23 із 27 собак породи німецька вівчарка, ще у 3 собак цієї породи — викривлення грудних кінцівок.

Прогинання хребта та деформацію реберного каркасу реєстрували у 2-х собак породи лабрадор, 10 німецьких вівчарок і спанієля. Отже, з порушенням кістково-опірної системи найбільше (27) було собак породи німецька вівчарка, при цьому у 23 із 27 (85,2 %) виявлене викривлення кінцівок, ще у 10 із 23 (43,5 %) — викривлення хребта

У комплекс діагностичних заходів аналізу параметрів здоров'я собак входить дослідження репродуктивної системи. Особливо актуальним і обов'язковим це є для самиць, адже більшість патологій репродуктивної системи перебігають приховано. Із 46 самиць у 3 (6,5 %), реєстрували хвороби статевого апарату, зокрема це порушення статевого циклу — у 2 тварин, у однієї собаки виявлене запалення піхви.

Таким чином, клінічним дослідженням нами діагностовані ураження шкіри (37,6 %), патологію кісткової системи (36,4 %), з анамнестичних даних та пальпацією шлунка і кишечника можна було діагностувати хронічний гастроентероколіт та його ускладнення у вигляді гепатомегалії.

При аналізі дослідження крові дорослих собак міжобласного центру кінології ми встановили, що вміст гемоглобіну у 55 дорослих собак був у межах від 105,0 до 204,0 г/л ($149,0 \pm 3,57$) і був вірогідно ($p < 0,01$) менший ніж, у клінічно здорових. У 23 (41,8 %) собак встановлено олігохромемію. У них гемоглобіну було 105,0–141,0 г/л, в середньому — $124 \pm 2,42$ г/л, у клінічно здорових від — 145,0 до 220,0 г/л (рис. 1).

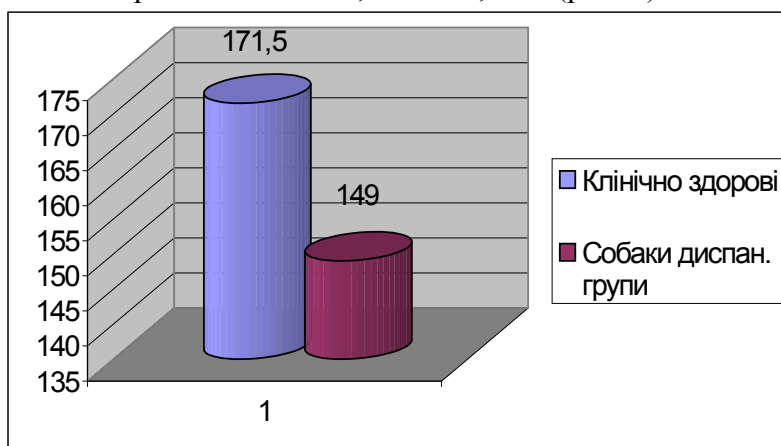

Рис. 1. Вміст гемоглобіну у дорослих собак

Еритроцитів у крові собак було від 5,0 до 9,36 Т/л ($6,8 \pm 0,18$). За нашими даними, еритроцитів у клінічно здорових собак 4,5–8,0 Т/л ($6,0 \pm 0,11$), тобто середня кількість їх у собак, що надходять у міжобласний центр кінології вірогідно більша ($p < 0,001$). У 5 собак (9,1 %) нами встановлений еритроцитоз. Еритроцитоз (поліцитемія) може бути відносним і абсолютним. В основі абсолютного еритроцитозу лежить реактивне подразнення кісткового мозку еритропоетичними факторами (пороки серця, серцево-судинна недостатність, пухлина нирок, надниркових залоз чи гіпофіза), а в основі відносного – згущення крові, яке виникає при діареях, тривалому блюванні, швидкому розвитку набряку або асцити. Відносна поліцитемія діагностовано у крові 1 із 52 (1,92 %) службових собак.

ВГЕ коливався в межах від 13,4 до 30,3 пг ($22,0 \pm 0,50$). Мінімальний вміст у клінічно здорових собак, за результатами наших досліджень, становить 21,0 пг. Виходячи з цих даних, гіпохромія нами встановлена у 20 собак (36,4 %), а різниця між середніми показниками високовірогідна ($p < 0,001$; рис. 2).

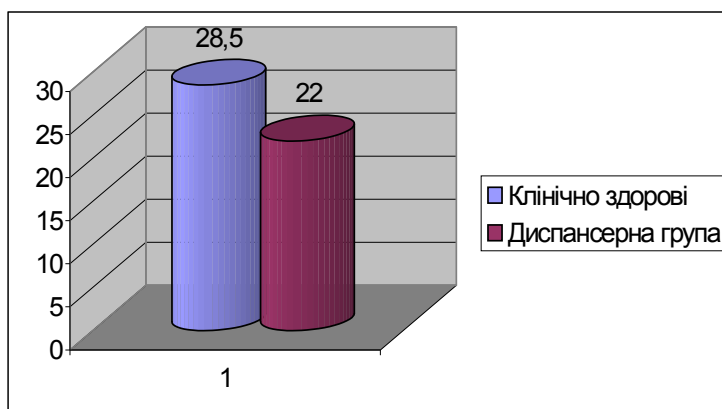

Рис. 2. Вміст гемоглобіну в одному еритроциті у дорослих собак

Необхідно зазначити, що в 11 собак з 20 (55 %) гіпохромія поєднується з олігохромемією, у 5 (25 %) — з оптимальним умістом гемоглобіну, але збільшеною кількістю еритроцитів, у трьох собак еритроцитів було на верхній межі норми (8,0 Т/л). У жодної собаки не встановлено гіперхромії. Отже, з 23 собак, у яких встановлена олігохромемія, в 11 (47,8 %) анемія гіпохромна, у решти — нормохромна, хоча у них ВГЕ не перевищував середнього показника клінічно здорових тварин ($28,5 \pm 0,43$ пг). У групі собак, хворих на анемію, вірогідно менше гемоглобіну ($125,1 \pm 2,48$ г/л; $p < 0,001$), еритроцитів ($6,1 \pm 0,13$ Т/л; $p < 0,01$), проте насиченість еритроцитів гемоглобіном має лише тенденцію до зменшення.

Величина гематокриту у дорослих собак міжобласного циклу кінології знаходилася в межах від 39 до 69 % ($53,6 \pm 1,98$). У 6 із 18 (33,3 %) діагностували збільшення гематокритної величини, що є ознакою згущення крові. За результатами наших досліджень у клінічно здорових собак гематокритна величина знаходилась в межах 31,0–55,0 % і в середньому становила $43,0 \pm 1,45$.

Отже, вміст гемоглобіну у 55 дорослих собак був у межах від 105,0 до 204,0 г/л ($149,0 \pm 3,57$) і у 23 собак встановлено олігохромемію. З 23 собак, у яких встановлена олігохромемія, в 11 (47,8 %) анемія гіпохромна, у решти — нормохромна, хоча у них ВГЕ не перевищував середнього показника клінічно здорових тварин ($28,5 \pm 0,43$ пг).

Висновки

1. Диспансеризація службових собак важливий і необхідний захід своєчасного виявлення порушень здоров'я тварин.

2. У значній кількості службових собак міжобласного розплідника м. Житомир при клінічному обстеженні встановлена низька вгодованість, порушення шкірного покриву і зовнішніх слизових оболонок, відхилення з боку серцево-судинної системи, травлення, сечовиділення, опорно-рухового апарату.

3. Лабораторними дослідженнями виявлені гематологічні і біохімічні зміни у крові.

Перспективи подальших досліджень. Провести гематологічні дослідження для з'ясування стану імунної системи при диспансеризації службових собак.

V. P. Fasolya

RESULTS OF ADULT SERVICE DOGS DISPANSERIZATION OF INTER-REGIONAL NURSERY (ZHITOMYR) AND THEIR ANALYSIS

S u m m a r y

The health centre system of official dogs is an important and necessary measure of timely exposure of violations of health of zoons. At the far of official dogs at a clinical inspection the low fattened is set, violation of a skin cover and external mucus shells, rejection, from the side of the sercevo-sudinnoy system, digestion, sechevidilennya, locomotorium. Found out laboratory researches haematological and biochemical changes from the side of blood.

V. P. Фасоля

РЕЗУЛЬТАТЫ ДИСПАНСЕРИЗАЦИИ ВЗРОСЛЫХ СЛУЖЕБНЫХ СОБАК МЕЖОБЛАСТНОГО ПИТОМНИКА (г. ЖИТОМИР) И ИХ АНАЛИЗ

А н н о т а ц и я

Диспансеризация служебных собак важное и необходимое мероприятие своевременного выявления нарушений здоровья животных. У служебных собак при клиническом обследовании установлена низкая откормленность, нарушение кожного покрова и внешних слизевых оболочек, отклонения, со стороны сердечно-сосудистой системы, пищеварения, мочеотделения, опорно-двигательного аппарата. Лабораторными исследованиями обнаружены гематологические и биохимические изменения со стороны крови.

1. Методические рекомендации по комплексной диспансеризации крупного рогатого скота / И. Г. Шарабрин, И. П. Кондрахин, М. Х. Шайхаманов. — М. : Агропром СССР, 1988. — 34 с.

2. *Кондрахин И. П.* Методические указания по диспансеризации коров в крупных специализированных хозяйствах и разработке общих неспецифических мер профилактики / И. П. Кондрахин, И. Г. Шарабрин. — М., 1980. — 54 с.

3. *Левченко В. И.* Ветеринарная диспансеризация сельскохозяйственных животных / В. И. Левченко, Н. А. Судаков, Г. Г. Харута и др. ; Под ред. В. И. Левченка. — К. : Урожай, 1991. — 304 с.

4. *Кондрахин И. П.* Рекомендации по диспансеризации служебных собак / И. П. Кондрахин, Е. А. Кесарев, Л. С. Зубрилова. — М. : Госагропром СССР, 1989. — 22 с.

5. *Кондрахин И. П.* Справочник ветеринарного терапевта и токсиколога / И. П. Кондрахин, В. И. Левченко, Г. А. Таланов. — М. : Колос, 2005. — 544 с.

6. *Косенко М. В.* Диспансеризация в системе профилактики неплідності і контролю відтворювальної функції сільськогосподарських тварин / М. В. Косенко. — К. : Урожай, 1989. — 248 с.

7. *Левченко В. І.* Диспансеризация сільськогосподарських тварин // Загальна терапія і профілактика внутрішніх хвороб тварин / В. І. Левченко, І. П. Кондрахін, Л. М. Богатко та ін. ; За ред. В. І. Левченка. — Біла Церква, 2000. — С. 176–205.

8. *Левченко В. І.* Внутрішні хвороби тварин / В. І. Левченко, І. П. Кондрахін, М. О. Судаков та ін. ; За ред. В. І. Левченка. — Біла Церква, 1999. — Ч. 1. — 376 с.

Рецензент: доктор біологічних наук, професор Розгоні І. І.